

nák. Így különösen érezhető e hiány a jelzős főnév és az igeragozás tanításánál. Nem hisszük, hogy az absztrakcióra éppen nem hajló kis diák tisztán ragsémákból, látható konkrét példák híján, egykönnyen megtanulja a magyarhoz képest nagyon bonyolult latin igeragozást. Igaz ugyan, hogy a Rövid nyelvtan csak az összefoglalást célozza, de a gyakorlatban nem nélkülözhetők bizonyos állandó végigragozott mintaigék sem, melyekre mindig hivatkozhatunk. Ezek a könyvet csak néhány lappal tennék terjedelmesebbé. — Csak egy kisebb pontatlanság található a *Ny.*-ban. A 3. declinációhoz tartozó melléknév elseje: *celer, celeris, celere* (168 l.). Néhány hasonló melléknév felsorolása után azt olvassuk, hogy ezeknek többes genitivusa *-ium*-mal van, holott *celer-é celerum*.

Midőn a *First Latin Book* magyar átdolgozása, mint kísérleti tankönyv megjelent, azt írták összeállítói, hogy akkor lesz igazi sikere, ha hivatott tankönyvszerzőinket hasonló szellemű és talán még ügyesebb nyelvkönyvnek készítésére serkentené. A *Liber Sexti* szerzői ilyen hivatott tankönyvíróknak bizonyultak.

Kornis Gyula.

*

Elemi iskolai nevelés gyakorlati szempontból. Népiskolai tanítók és tanítójelöltek számára. Irta *Várady Lajos* nádudvari tanító. Debrecen, 1910. Hegedüs és Sándor bizománya. 100 l. Ára 2-50 kor.

A fejlődő s napjainkban úgyszólván alapjaiban változó társadalmi viszonyok új feladatot rónak a tanítóra és az iskolára egyaránt. Az a tanító, ki az életre akar nevelni, az az iskola, mely gyakorlati tudást kíván nyújtani, a társadalmi viszonyok változása előtt nem hunyhat szemet, nemcsak, hanem egyenesen kötelessége a fejlődéshez, a változáshoz alkalmazni tantervét, tanítási eljárását, egész nevelési rendszerét, mert különben hivatását, rendeltetését be nem töltheti. Ezt tudni kell minden nevelőnek, minden tanítással foglalkozó embernek. Tudnia és aszerint cselekednie. Mert ha az iskola nem is követi, mert talán nem is követheti a tanítás anyagának, körének megváltoztatása tekintetében oly gyors léptekkel a társadalom kebelében felmerült újabb követelményeket, az pótolható a tanító, tanár munkája által, ki az iskola régebbi eredetű rendszere mellett is megkezdheti reformmunkáját, azt, melyet megkíván az iskolát övező társadalmi viszonyok új alakulata: a való élet.

Mikor e könyvet kezünkbe vettük s láttuk címlapján, hogy az iskolai nevelés kérdésével «gyakorlati szempontból» kíván foglalkozni, nem gondoltunk másra, mint arra, hogy e könyv a fentebb említett elveknek hódolva a XX-ik századba lépett társadalom által kívánt s egy újabb ideológiának hódoló nevelési eljárással kívánja

megismertetni a tanítóságot, vagy legalább is figyelmét egy új irányú működésre felhívni. S mikor olvasni, lapozni kezdtük, mikor mind a száz lapját átolvastuk, láttuk, csalódottan vettük észre, hogy vágyakozásunkat nemcsak ki nem elégítette, hanem egyenesen semmit sem adott abból, amit címe után ígérni látszott. Egyetlen fejezete van, mely várakozásunkat némileg kielégíti, ennek címe: «A megfigyelések jegyzőkönyve.» E fejezetben a gyermeki lélek tanulmányozására hívja fel a figyelmet; azonban ez a fejezet sem teljesen kielégítő, mert ahhoz a fejlettségi fokhoz arányítva, melyen a gyermektanulmányozás ügye ma már van, e fejezet keveset nyújt; nem ismerteti a tanulmányozás főbb módszereit még legfőbb vonásaiban sem s azt lehet mondani, hogy csupán általánosságban dissertál, azt mondván, hogy a tanítónak legyen előtte állandóan egy jegyzőkönyv s abba írjon bele mindent, amit jónak lát. Ez az utasítás nem lehet kielégítő. Nem elég azt ismételtetni, hogy tanulmányozzuk a gyermeket, hanem szükséges arra az útbaigazítást is megadni.

Mi hát tulajdonképen e mű tartalma? Felelet: azok a régi, már diákéveinkben unalmassá vált neveléstani fejtegetések, amelyek minden idevágó, régibb kézikönyvben feltalálhatók. A különbség csugán az, hogy míg azok a lélekölésig szárazak, elvontak voltak, addig szerző igyekszik ugyanazokat keresetlenebb, sokszor határozottan eleven előadásban tárni elénk s előadását több, az iskolai életből vett példával élénkíteni, megvilágítani. Az említett példák közül néhány oly ügyes, olyan kiváló nyomozónak tünteti fel szerzőt az iskolai tolvajlások kiderítése terén, mely egy detektivnek is dicsőségére válnék.

A könyv három részre oszlik; I. rész: bevezetés, II. rész: erkölcsi nevelés, III. rész: vallásosságra nevelés. A bevezetésben külön-külön fejezetekben szól: az elemi nevelésről, az iskolai nevelésről, szakképzettségről, a nevelés és tanítás és ezeknek akadályairól, a nevelés és tanítás körüli teendők és kötelességekről, a megfigyelések jegyzőkönyvéről, a beszéd gyakorlásáról s ezzel kapcsolatban az érzelem, értelem és kedély fokozatos fejlesztéséről.

A II. rész a következő címekre oszlik. A gyermek akaratának nevelése vagy az erkölcsi nevelésről általában, az erkölcsi érzet fejlődésére szolgáló esetek, az erkölcsi érzet fejlesztésére szolgáló eszközök, a gyermek természeti és elsajátított hibái.

A III. rész fejezetei: vallásosságra nevelés, a vallásos érzelem, a vallás tanítása.

A tartalom e hű felsorolásából láthatjuk, hogy a műnek szerkezetiileg is van hibája; hogy csak a legkirívóbbat említsem, előbb tárgyalja a második részben azokat az eszközöket, melyekkel gyógyítani akar, és csak azután ismerteti magát a betegséget.

Nagyon sok a munkában az idézet, különösen az első részben, ugyannyira, hogy majdnem az a látszat, mintha azok az idézetek alkotnák a fejezetek vázát. Meg kell ezt említenünk, anélkül, hogy ebből a munka eredetiségére vonatkozólag következtetéseket kívánánk levonni.

Feltűnő az is, hogy unos-untalan egy munkából: Felméryből idéz, mintha más munka nem is volna a világon, mintha csak Kármán, Fináczy, Weszely, Nagy László stb., (hogy csak a hazaiakat említsem) nem is volnának a világon. Nem tudhatjuk ezt bé a Felméry iránt tanusított esetleges rajongásnak sem, mert a műből általában az látszik, hogy szerző a modern pädagógiai írkat, műveket és irányokat alig ismeri.

Tárgyi tévedései is vannak, ilyen pl. midőn azt mondja, hogy a gyermek selypsége a **legtöbb** esetben abból származik, hogy midőn beszélni kezd a gyermek; a környezetétől — becézésből — selypesen kiejtett szavakat hall. A testi fenytéket, mint nevelési eszközt említi, amin valóban meg kell ütöknünk még az esetben is, ha azt mondja szerző, hogyha lehet, el kell mégis kerülni. Bizony el kell azt kerülni minden esetben. Szokatlanul hangzik, hogy törvény által kell büntetni a családi nevelés ferde kinövéseit s azokat a szülőket, kik ebben bünösöknek találtatnak.

Látszik e munka minden részéből, hogy szerző használni akart, jót akart adni s ha nem ragaszkodik oly mereven azokhoz a régi keretekhez, műve értékesebb lett volna. Így azonban azt kell rá mondanunk, hogy nem a modern pädagógiai irányzat alapján áll, nem a fejlődő társadalom által kívánt követelmények kielégítését szolgálja, mert az újabb pädagógiai irodalom tanulságait nem értékeshíti s a régi kereteket csak a maga által tapasztalt esetek ismeretetésével bővíti ki. Ha nagyobbkörű elméleti tanulmányozás után fog műve megírásához, azzal a gyakorlati tudással, mely szerzőben megvan, azzal a szeretettel, melyet a népiskolai nevelés ügye iránt érezni látszik, minden tekintetben kielégítő kézikönyvet adhatott volna kezünkbe.

H. Fekete Péter.

KÜLFÖLDI SZEMLE.

Oktatás és érdeklődés címen rendkívül tartalmas fejtegetéseket közöl a *Zeitschrift für pädagogische Psychologie* januári füzeté *W. Münch* tollából. Az érdeklődés létrejötte és megnyilvánulása sok feltétel együttes működésétől függ. Már azért sem lehet az érdeklődés oly nyugodt és biztos tartalmú, amilyennek szeretnők, mert a